

FRAKNÓI VILMOS ÉS A MONUMENTA VATICANA [HUNGARIAE]

TUSOR PÉTER
HUN-REN PPKE-PTE
Fraknói Vilmos Római Történeti Kutatócsoport
Moravcsik Gyula Intézet – HUN-REN BTK

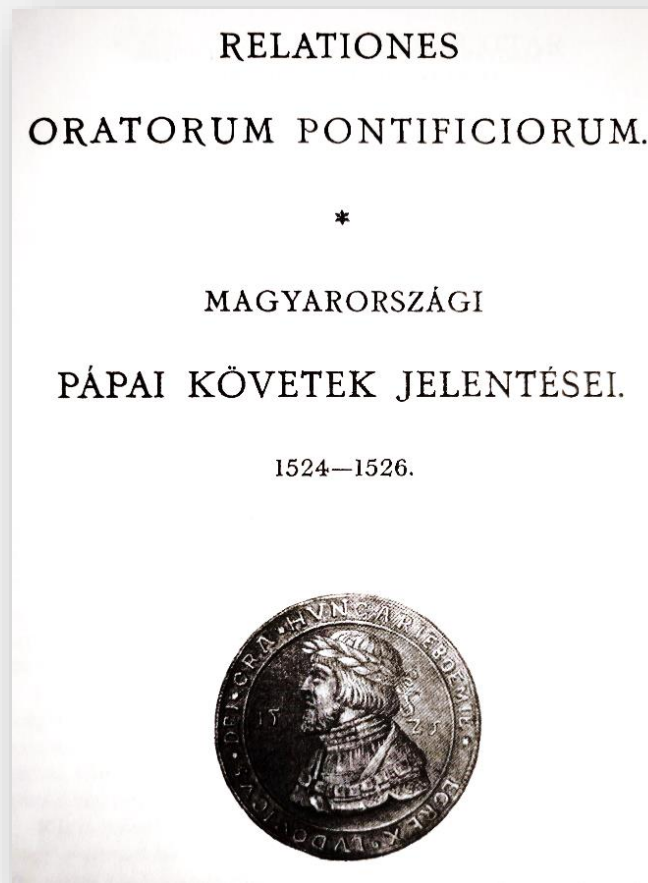
A Vatikáni Levéltár Megnyitása a Kutatás Számára, 1881. JANUÁR – XIII LEÓ (1878–1903)

- Az *Archivio Segreto Vaticano* a brit *Public Record Office* és az *Archivo General de Simancas* mellett a globális történelem, az egyetemes történettudomány legjelentősebb forrásbázisát őrzi

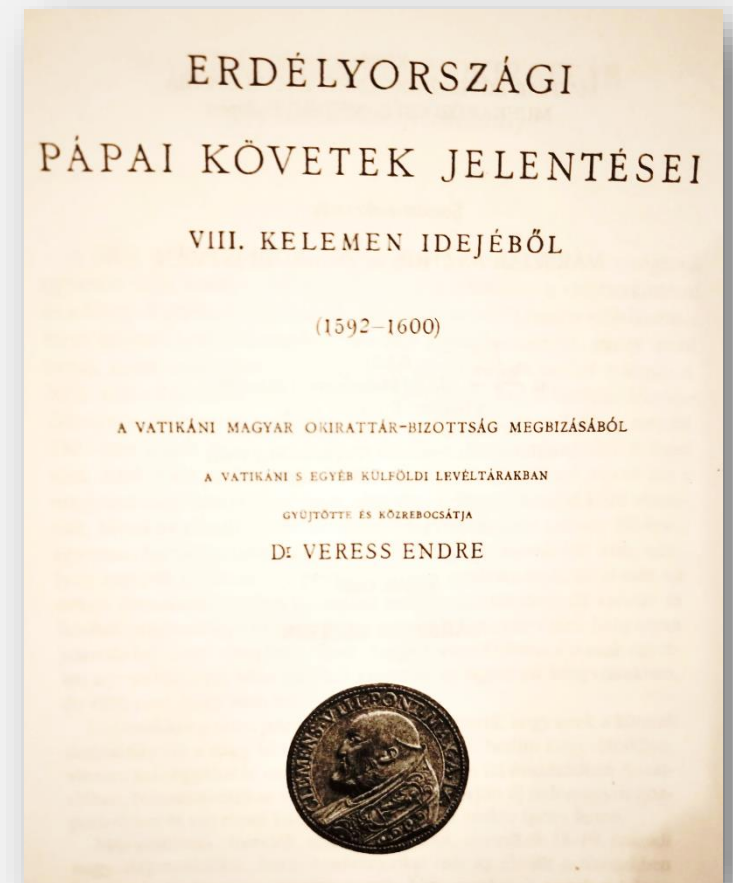

FRAKNÓI **ELSŐ** TÁRGYALÁSA A PÁPÁVAL, **1881. JÚNIUS** A MONUMENTA VATICANA HUNGARIAE MEGALAPÍTÁSA, **1882. JÚNIUS 4.**

- MONUMENTA VATICANA HUNGARIAE volII.
I/1–6; II/1–2 (1884–1891) [II/3: 1909]

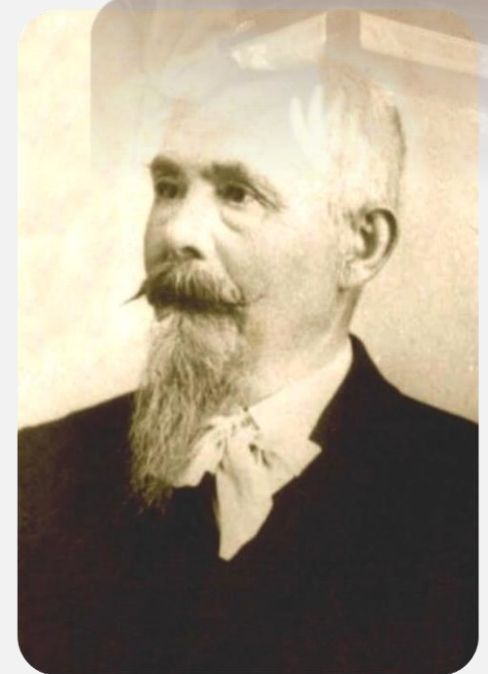
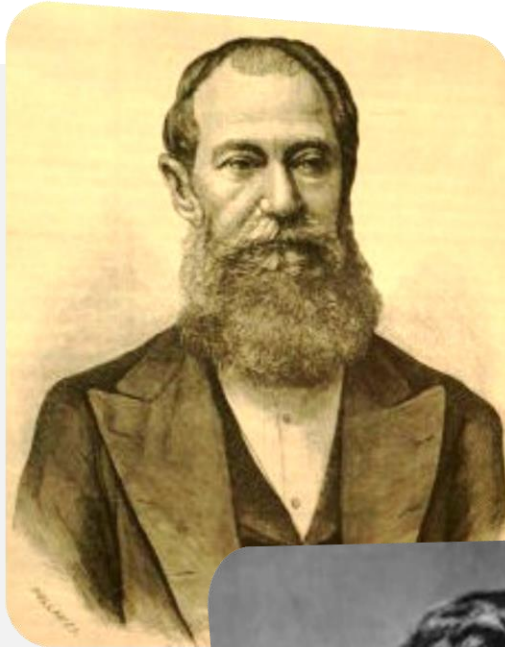
• 1884

1909

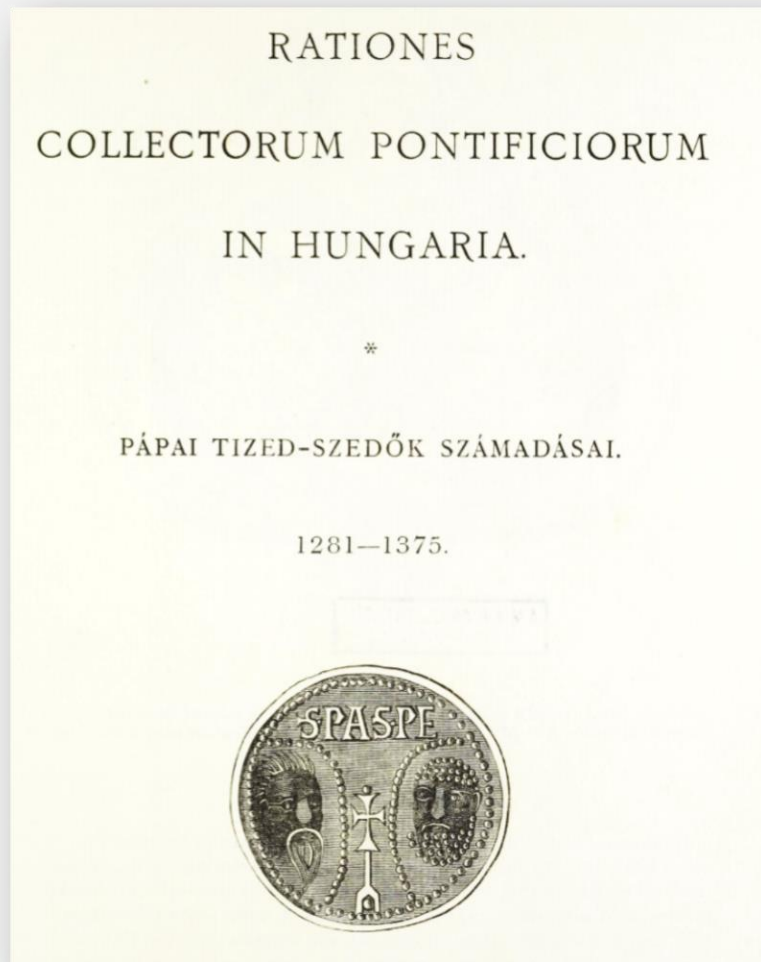
FRAKNÓI MUNKATÁRSAI A KUTATÁSBAN

- Többek között:
- PESTY FRIGYES, levelező tag 1859-től, rendes tag 1877-től, 1879-től a II. oszt. titkára
- FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ, 1884-től levelező, 1893-tól rendes tag, 1914-től a II. oszt. titkára
- ORTVAY TIVADAR, levelező tag 1875-től, rendes tag 1905-től
- ÓVÁRY LIPÓT, levelező tag 1892-től

FRAKNÓI ELSŐ TÁRGYALÁSA A PÁPÁVAL, 1881. JÚNIUS A MONUMENTA VATICANA HUNGARIAE MEGALAPÍTÁSA, 1882. JÚNIUS 4.

- MONUMENTA VATICANA HUNGARIAE voll. I/I–6; II/I–2
884–1891
II/3: 1909

Gánóczy váradi kanonokot fellépésre készítette. Gánóczy Antal ugyanis Prayékkal szemben Szent Lászlót hirdette a püspökség alapítójának¹⁾ s e véleményét oly szokatlan hévvel vitatta, hogy a vitába csakhamar többi történetíróink is beleelegyedtek. Csaknem valamennyien s ezek között a legtekintélyesebbek mint Katona,²⁾ Cornides,³⁾ Szalágyi⁴⁾ s Koller⁵⁾ is Pray mellé állottak. Gánóczy nagy kisebbségben, jóformán egyedül maradt.

Az érvek, melyekre az ellenfelek ellentétes állításának vitatásában támaszkodnak, valóban nem mondhatók olyanoknak, melyek a diadalt akár az egyik, akár a másik félre eldönthették volna. Jobbára csak *szómagyarázat* az egész s ennek természetes eredménye az volt, hogy e kérdés újabb történetíróink között is vitás maradt. Egy részök: Palma,⁶⁾ Keresztúry,⁷⁾ Mailáth,⁸⁾ Bartal,⁹⁾ Fessler,¹⁰⁾ Thiele,¹¹⁾ Lányi,¹²⁾ Cherrier,¹³⁾ Szalay,¹⁴⁾ Hunfalvy János,¹⁵⁾ Horváth Mihály,¹⁶⁾ Rupp,¹⁷⁾ Pauler,¹⁸⁾ Mátyás Florian,¹⁹⁾ Kerékgyártó²⁰⁾ a püspökség alapítását Szent Istvának; más részök: Bél,²¹⁾ Vályi,²²⁾ Fényes,²³⁾ Balics,²⁴⁾ Bunyitay,²⁵⁾ Szentkláray²⁶⁾ Szent Lászlónak tulajdonítják alapítását, míg ismét mások: Gebhardi,²⁷⁾ Haynald,²⁸⁾ Szabó Károly,²⁹⁾

¹⁾ *Dissertatio de S. Ladislao fundatore Episcopatus Varad.* Bécs 1775. 15–31. 52–86. II. Ugyanő: *Episcopi Varadinenses.* Bécs 1776. Ugyanő: *Disputatio diatribae a Georgio Pray in dissertationem de S. Ladislao R. H. Episcopo M. Varad. fundatore conscriptum editae.* N.-Várad 1781.

²⁾ *Historia critica ducum.* Pest 1778. 735–744. II. Ugyanő: *Hist. crit. regum* 1779. II, 231–236. 610–623. Ugyanő: *Epistolae exegeticae.* Pest 1784. És: *Epitome chronologica rerum Hungaricarum.* Buda 1796. I, 94.

³⁾ *Regum Hungariae genealogia.* Pozsony 1778. És: *Epistolae exegeticae.* Pest 1784.

⁴⁾ *De statu Ecclesiae Pannonicae.* Pécs 1778.

⁵⁾ *Prolegomena in hist. Episcopi Quinqueecles.* 70. I.

⁶⁾ *Notitia rerum Hungaricarum.* 3. kiad. Pest, Buda, Kassa 1785. I, 110.

⁷⁾ *Compend. descriptio Episcopatus et Capituli M. Varad.* N.-Várad 1806. 5. 8. 19–21. II.

⁸⁾ *Geschichte der Magyaren.* Wien 1828. I, 40.

⁹⁾ *Commentarior. ad hist. stat. jurisque publici Hungariae aevi medi libri XV.* Pozsony 1847. 173.

¹⁰⁾ *Die Geschichte der Ungern.* Lipcse 1815. I, 370.

¹¹⁾ *Das Königreich Ungarn.* Kassa 1833. IV, 100.

¹²⁾ *Egyháztörténelem.* Knauz-féle kiad. Eszterg. 1866. I, 299.

¹³⁾ *A magyar egyház története.* Pest 1856. 49. I.

¹⁴⁾ *Magyarország története.* Pest 1861. I, 103.

¹⁵⁾ *A magyar birodalom földrajza.* Budapest 1886. 212. I.

¹⁶⁾ *A kereszténység első százada Magyarországon.* Budapest 1884. 182. I.

¹⁷⁾ *Magyarország helyrajzi tört.* Budapest 1876. III, 106.

MONUMENTA VATICANA VS. MONUMNETA VATICANA HUNGARIAE

RÓMER FLÓRIS, FRAKNÓI VILMOS

IPOLYI ARNOLD, HAYNALD LAJOS

FRAKNÓI „PROMEMORIA”-JA, 1881. OKTÓBER 20.

Újabb időben, Európa művelt államai úgy szólnak kivétel nélkül belátták, hogy a történeti múlt-
jok földértésére szolgáló emlékek összegyűj-
tését és kiadását nem szabad egészen egyes
tudósok vagy társulatok burgoságától és

- Fraknói viszonylag szűk körben (8–10 bizalmas barát + november végén a püspöki kar tagjai között) terjesztett tervezete egy **magyar szervezésű és finanszírozású „Papal Calendars of State Papers”** ügyében. – Formailag nyomdai sokszorosításra előkészített kézirat (GyEL PL Egyházkorm. irat., 3475/1881)

- „**Oly nagyszabású okmánytár, mely hivatva lesz a Szentszék levéltárait közkinccsé tenni, az egész művelt világ tudományos köreinek érdeklődését fogja magára vonni és megszerzése minden nagyobb könyvtárra mellőzhetetlenné válik. Ennek következtében elárúsítása jelentékeny jövedelmet biztosítana. Sőt bármelyik francia vagy német nagy könyvkiadó cég készséggel vállalkoznék kiadására; az ilynemű publikációkra (Raynald, Bollandisták, Regesta Pontificum) mindig találkoztak kiadók. Eszerint a vállalatnak csak segélyezése mutatkozik szükségesnek... Míg a Szentszék jelen helyzetében ezen aránylag csekély összeget is nehezen vonhatja el sürgősebb szükségeitől, a **magyarországi magasabb klérus**, mely elődeinek birtokaival azok tudományos szellemét és nemes áldozatkészségét is megőrizé, **könnyen biztosíthatja azt** a mondott fontos célnak.” – Fraknói Vilmos, Budapest, 1881. okt. 20.**

ÁTÍRT KÖZELMÚLT: HAYNALD ÉS FRAKNÓI 1882. TAVASZI BEADVÁNYAI A SZENTSZÉKHEZ

- Haynald Lajos bíboros 1882. március 9-ei, a Szentszékhez írt levele már Fraknói 1881. júniusi, első római tárgyalásai kapcsán kizárólag a magyar vonatkozások feltárásról beszél (melyeknek nyilvánvalóan egyetemes vonatkozásai is lehetnek): „...**pro documentis ad historiam regni et ecclesiae Hungariae illustrandam vi sive specialis naturae suae , sive universalis pro tota Ecclesia destinationis eximie idoneis...**”
- Fraknói, második római tárgyalásakor, 1882. május 8-ai beadványában hasonló értelemben ír, s aláhúzza: a magyarok nem kívánják „sarlójukat idegen aratásába vetni” s elsősorban a magyar királyokhoz (később egyben császárokhoz) akkreditált pápai nunciusok anyagát tervezik kiadni: „**Et ne in alienam messem immitere falcem videamur, eorum Nuntiorum relationes edere intendimus, qui apud Hungariae Reges, subin et Germaniae Imperatores, S. Sedis negotia gerebant.**”

FRAKNÓI „SIETŐS” KÖZLEMÉNYE,
A VISSZAMENŐLEGESEN ÁTÍRT „PROMEMORIA”
MAGYAR SION, 1882. JÚNIUS–JÚLIUSI SZÁMOK

MONUMENTA VATICANA HUNGARIAE HI-
STORIAM ILLUSTRANTIA.¹⁾

Fraknói Vilmos jelentése.

Ujabb időben, Európa művelt államai úgy szólván
kivétel nélkül belátták, hogy a *történeti multjok földeri-
tésére szolgáló emlékek* összegyűjtését és kiadását nem

¹⁾ Azt hisszük, hogy az e cím alatt tervezett vállalat fontosságánál
fogva, érdekes lesz keletkezése és létesítése történetét megírni; annál is
inkább, mert az a magyarországi kath. tudományosság történetének egyik
nevezetes mozzanatát képezi és reméljük, egyik nem dicstelen és nem hatás
nélküli tényezőit képezendi.

• *Magyar Sion* 13 (1882) 441–453
és 509–525.

- *Fraknói Vilmos, az Akadémia főtitkára*
A felvétel 1880 és 1883 között készült.
Lelőhelye: MTAKIK MS. 5075/23

IPOLYI ARNOLD SOROZATALAPÍTÁSI „MÍTOSZA” AVAGY „ÜDVTÖRTÉNETE” A MONUMENTA VATICANA HUNGARIAE ELŐSZAVAIBAN

ELŐSZÓ.

Magyarország történelmének egyik főként forrása a vatikáni levéltár. Nemzetünknek a római szent székkal való szoros és tartós viszonyát a pápai okmányok hosszú sora hirdeti, kezdve mintegy korszámításunk ezredik évétől, midőn nemzetünk a keresztség által az anyaszentegyházba tért és első királyunk a Rómából hozott apostoli kereszttel és szent koronával megajándékozva megkoronáztatott.

Történetirodalmunk ez okiratok nyomozásával, összegyűjtésével és kiadásával bár századok óta foglalkozik már; de ezeket még maig sem meríthette ki.

Budapesten 1884 Sz. Adalbert Magyarország Apostola napján.

MVH III (1887), x–xvi és IIII [1884], xv–xxi.

Latinul: Prefatio de ratione operis (v–ix és vii–xiv)

IPOLYI ARNOLD

beszterczebányai püspök, a vatikáni magyar okmánytár
kiadására alakított bizottság elnöke.

RATIONES
COLLECTORUM PONTIFICIORUM
IN HUNGARIA.

PÁPAI TIZED-SZEDŐK SZÁMADÁSAI.

1281–1375.

BUDAPEST

1887.

Sanctissimus Dominus Noster Leo XIII. Pontifex Maximus, in audientia 21. Maii anno 1884. duo volumina huius operis, Eidem devotione oblata, acceptando, offerentes hoc sermone affatus est:

Dilecti Filii.

Tabularium Vaticanum sponte et libenter eruditorum virorum industrie patere iussimus, ut veterum pervestigatio monumentorum disciplinis historicis maius lumen afferret. Volumus enim et debemus quantum possumus (quae est Apostolica Sedis haereditaria laus) bene mereri de studiis optimis, et artes omnes, quae ad incrementa

RELATIONES
ORATORUM PONTIFICIORUM.

*

MAGYARORSZÁGI

PÁPAI KÖVETEK JELENTÉSEI.

1524–1526.

A COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE (VOLL. I/I–22; II/I–II) A VATIKÁNI LEVÉLTÁR KÉZIKÖNYVTÁRÁBAN

FRAKNÓI VILMOS RÓMAI
TÖRTÉNETI KUTATÓCSOPORT
MTA-PPKE
HUN-REN PPKE-PTE

Search

hu

MENÜ

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE (VOLL. I/I–24; II/I–II) OPEN ACCESS

[HTTPS://INSTITUTUMFRAKNOI.HU](https://institutumfraknoi.hu)

MONUMENTA ÉS COLLECTANEA
Magyar történeti kutatások a Vatikánban
(1881–2021)

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE
vol. 22

PAPATO E POLITICA
INTERNAZIONALE NEL SEICENTO

Il nunzio Francesco Buonvisi alla corte di Leopoldo I d'Asburgo
imperatore e re d'Ungheria

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE
vol. 18

ORDINATIONUM DOCUMENTA
PONTIFICIA
de Regnis Sacrae Coronae Hungariae (1426–1523)

Ex Libris Formatarum Camerae Apostolicae collecta

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE
tom. 11

LIBRO DELLE ORDINAZIONI
del Pontificio Collegio Germanico-Ungarico

Ordinazioni degli Alunni dai Paesi
della Sacra Corona d'Ungheria (1599–1713)

PÉTER TUSOR

BUDAPEST • ROMA
2024

COLLECTANEA VATICANA HUNGARIAE
VOL. 23

L'ARCHIVIO DELLA
NUNZIATURA APOSTOLICA
IN UNGHERIA
(1920–1939)

BUDAPEST • CITTÀ DEL VATICANO
2024

2024. október 28-án Fraknói, Haynald, Ipolyi és a Monumenta Vaticana [Hungariae]. Egy historiográfiai diskurzus (2004–2024) tanulságai címmel ismertette Tusor Péter legújabb, ezúttal historiográfiai kutatási eredményeit a 11. Fraknói Műhelyelőadás keretében.